

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
תשיעי

היכל
שלישי

מאמר
ברוך שעשה נסים

מכ"ק אדמו"ר הזקן
הרב רבי שניאור זלמן מליאדי
(בעל התניא והשו"ע)
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

יוצא לאור בפעם הראשונה מכתב יד

על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

פתח דבר

לקראת ימי החנוכה הבאים עלינו לטובה הנה מוציאים לאור מאמר ד"ה ברוך שעשה נסים לכ"ק אדמו"ר הזקן זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הנחת בנו כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מאמר זה נאמר לאחר זמן ע"י כ"ק אדמו"ר הצמח צדק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, עם שינויים והוספות רבות מדילי, ונדפס ע"י כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בקונטרס בפני עצמו לקראת ימי החנוכה דשנת תשי"א, ואחר נדפס בתוך ספר אור התורה בראשית כרך ה (תתקנז, ב), וכאן נדפס המאמר כפי שנרשם בשעתו מפי אדמו"ר הזקן סמוך לאמירתו.

בשולי העמודים נוספו ציונים והערות.

בתור הוספה למאמר נדפסו גם:

- א) ראשי פרקים של המאמר מכ"ק אדמו"ר האמצעי.
- ב) רשימה מכ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודות המאמר.
- ג) ליקוט שיחות ורשימות רבותינו נשיאינו אודות המאמר.

*

כל הנ"ל נערך על ידי הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב והרה"ת ר' גבריאל שי' שפירא.

מערכת „אוצר החסידים”

י"ט"כ"ף כסלו, ה'תשע"ו, שנת הקהל,

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר הצמח צדק" ברוקלין, נ"י.

BORUCH SHE'OSOH NISSIM

Copyright © 2015

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

ברוך שעשה ניסים² לאבותינו בימים ההם, צריך להבין מהו שמזכירים שעשה הנס לאבותינו דוקא, גם ענין שבחנוכה מותר בעשיית מלאכה ובנס שבפסח כתיב כל³ עבודת מלאכה לא תעשו. הנה ידוע שג' רגלים ובשבת נעשה יחוד ז' והיחוד הוא פנים בפנים במקומן שאינם מתייראים מן החיצוני, אבל בפורים⁴ וחנוכה היחוד אחר באחר ועולים להיכל או"א להתייחד שם פ"פ מפני יראת אחיזת החיצוני. וביאור הענין יובן עד"מ מאדם התחתון כשהוא⁵ מתיירא משום אדם מגלה הוא התפעלות שכלו לעין כל וניכר לכל התפעלות לבבו, אבל כשאין חפץ שיכיר שונאו את התפעלות לבבו כדי שלא יתערב זר בשמחתו, הנה יסתור ויעצור רוח לבבו בלי יראה התפעלות לבבו כלל, ואמנם מאחר שבשכל נתפעל מאד בתענוג נפלא איך לא תתפעל לבבו, אך הענין שמעלה הוא התפעלות הלב לתכלית הדקות שתהי' מעורבת במוחו לבד עם התפעלות השכל והיו לאחדים, נמצא⁶ במוח הוא בגילוי גמור אלא שבלב הוא אב"א עם המקבל הרואה. ועפ"י⁷ יובן למעלה להיות ידוע שהמדות דאצילות הם משפיעים ומלכות הוא המקבל, ובכל שבת ויו"ט יראה⁸ את פני ה' במקום אשר יבחר כלומר שהארה נוספת מן או"א ב"ה מאיר במדות דאצ"י בפסח אור החסד כו', והארה זו נמשכת בכלי המל' כח הפועל בנפעל בבחי' פ"פ ואינם יראים מאחיזת חיצוני⁹ מהארה זו בבחי' אחוריים שהם הכלים והמילויים כידוע, להיות כי נמשכת ההארה הנוספת מלמעלה מעלה לירד מטה מטה בבחי' גילוי דוקא במדות דאצילות, כמשל מי שאינו מתיירא מהכרת שונאו את גילוי לבבו והיינו ענין איסור עשיית מלאכה

קסג, א (בכורת: תורת חנוכה מאדמו"ר שיחי'). 735 נה, א (בכורת ליל חנוכה בעז"ה ית' ויתעלה מאדמו"ר שיחי'). 1278 רמה, א. 2015 רעא, א. 2027 לו, א. וראה לקמן בהוספות. וראה עוד בספר „הרב" (מכון הרב, תשע"ה) עמוד תלח ואילך.

(2) ברוך שעשה ניסים: נוסח ברכת הנסים דחנוכה ודפורים.

(3) כל עבודת מלאכה לא תעשו: כ"ה בכת"י המעתיק, ובפ' אמור כג, ז: כל מלאכת עבודה לא תעשו.

(4) בפורים וחנוכה . . היחוד הוא אחר באזור: משנת חסידים מסכת זווג ז' רפ"ה (הובא באוה"ת שם. עיי"ש).

(5) כשהוא מתיירא: בכת"י ב: כשהוא אינו מתיירא.

(6) . . המקבל הרואה: בכת"י ב ליתא.

(7) יראה את פני ה': ע"פ פ' ראה טז, טז (לגבי יו"ט). וראה אוה"ת שם תתקנז, סע"ב.

(1) ברוך שעשה ניסים: מאמר זה מופיע כאן כפי שנרשם בשעתו ע"י כ"ק אדמו"ר האמצעי. כ"ק אדמו"ר הצמח צדק אמר מאמר זה עם שינויים והוספות, ונדפס בקונטרס בפ"ע בשנת תשי"א ע"י כ"ק אדמו"ר זי"ע, ומשם באור התורה בראשית כרך ה תתקנ, ב.

מאמר הצ"צ נמצא גם בהנחה מהר"ה מפארישט בס' פלח הרמון קג, א [ושם בסוף המאמר בתחילת סעיף ה' הוא כותב: זה הענין השמיט כ"ק בדיבור ורשמתי כפי שהבנתי מכי"ק: ומעתה יובן למה שבת ויו"ט אסורים במלאכה וחנוכה ופורים מותרים כי הנה כתיב כו.]. וראה גם ד"ה ברוך שעשה ניסים בשה"מ מלוקט ח"ב ע' ריא [ובהוצאה החדשה – ע' קעח] ואילך.

המאמר נדפס כאן מכת"י 1144 קפג, ב. [ראה אודות כת"י זה בהוספות למאמרי אדה"ו אתהלך לאוניא ע' שיח]. ונמצא ג"כ בכת"י: 1745 א, א – כת"י ב/ 117 ק, ב (רק חלק). 258

בפסח שלא ליתן יניקה⁸ לחיצוני, כי ההארה מאירה בבחינת פכ"פ בלי יראה כלל מיניקת החיצוני, אבל בחנוכה ופורים אותו תוספת ההארה אינו יורדת בבחי' גילוי ממש מפני יראה יניקת החיצונים, פי' שאינו חפץ המשפיע שיתגלה שפעויו כמשל שעולה גילוי הלב אל כלי המוח לכך מותר בעשיית מלאכה, כי לא איכפת להמשפיע אם יקבלו החיצונים ע"י מלאכת ו' ימי המעשה מבחי' כלים דאצילות, מאחר שנסתלקה עיקר תוספת הארה באורות דאצילות להיכל או"א שאין החיצוני יכולים להגיע שם ולא יכירו בו כלל.

אך צריך להבין עיקר טעם ההפרש בין פסח לחנוכה, למה יורד האור בנס דפסח בגילוי להאיר במקומו פכ"פ ובנס דחנוכה עולה ומסתלק למעלה כי הנס דפסח שתתעלה תוספת הארה באור החסדי¹¹ דאצילות שהי' אברהם¹² אוהבי בחי' מרכבה אליו כידוע, ולהיות כי כאשר היתה מדה זו בבחי' קטנות תחלה במצרים היו עבדים במלאכה דוקא וע"י תוספת ההארה בבחי' גדלות המוחין יצאו לחירות מן העבודה ולכך לא יעשו מלאכה, וכן עד"ז בכל שבת ויו"ט מאיר בחי' גדלות המוחין במדות דאצי' עד שמסתלקין החיצונים מתוספת יניקה שלהם כמו שהיו בבחי' קטנות כמ"ש בזוהר¹³ כל דינין מתעברין מינה, וידוע שכל תוספת הארת מוחין דגדלות בהמדה הוא בבחי' מילויים דשם מ"ה הוי' כמ"ש וארא¹⁴ אל אברהם באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם, פי' כי עיקר שם הוי' כמו שהוא בעצמותו לא במילויים הוא כדי שיושפע החכמה, והיינו כמו שם¹⁵ ע"ב במילוי יודין, וע"כ לא נודע שם הוי' במילוי יודין להאבות שהם המדות מאחר שהם כבר נולדים מן השכל במילוי שם מ"ה משם ס"ג שבבינה כידוע, אבל למשה שהוא בחי' יסוד אבא היינו גילוי שפע החכ' ע"י שם הוי' העצמי¹⁶ במילוי יודין כתיב ב' ויאמר¹⁷ הוי' אל משה.

(12) אברהם אוהבי בחי' מרכבה אליו: ישעי' מא, ח. וראה ספר הבהיר סקצ"א, הובא בפרדס שער הכינויים (שכ"ב) פ"ד.
(13) בזוהר כל דינין מתעברין מינה: ח"ב קלה, ב.
(14) וארא אל אברהם: ע"פ וארא ו, ג.
(15) שם ע"ב במילוי יודין: ראה ע"ח שער טנת"א (ש"ה) פ"א. שער רפ"ח ניצוצין (שי"ח) פ"א. ובכ"מ. וראה בכ"מ במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'קצב.
(16) העצמי: בכת"י ג: עצמה. וראה אוה"ת חנוכה שם תתקנה, סע"ב.
(17) ויאמר ה' אל משה: שמות ד, ד. וראה מאמרי אדה"צ על פרשיות התורה ח"ב ע' תקסא ואילך. ובכ"מ.

(8) יניקה . . מיניקת החיצוני: בכת"י ב: מקום מחמת עשיית המלאכה ליניקת החיצוני מהמדות תוס' אור זה כו'.
(9) אותו תוספת ההארה אינו: בכת"י ב': אותו היחוד אבי"א מיראת אחיות החיצוני' ואזי עולים להיכל או"א להתייחד שם פכ"פ כו' פי' שאותו תוספת ההארה מאור המאציל בבחי' ז"א דאצי' בפורים וחנוכה אינה.
(10) שפעו כמשל: בכת"י ב: שפעו לכל פן יתאחזו גם הם בו כו' לכך מסתיר ומעציר רוח שפעו אל מקורו שנלקח משם והיינו היכל או"א כנ"ל כמשל.
(11) החסד דאצילות שהי' אברהם: ראה זח"א מז, ב.

מאמר ברוך שעשה ניסים

ה

וְזָה הִי' הַנֶּס דַּחְנוּכָה וּפּוּרִים שֶׁנִּיצְלוּ מִשְׁכַּחַת הַדָּת שֶׁהוּא הַחֲכָמָה כַּמִּשְׁוֹ וּדְתֵיהֶם¹⁸ שׁוֹנוֹת, וּבַחְנוּכָה לְהַשְׁכִּיחֵם¹⁹ תּוֹרַתְךָ כּו', שְׁטַמְאֻ²⁰ כָּל הַשְּׁמַנִּי שֶׁבַהִיכַל פִּי שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה אִז חֲכָמַת יוֹנִית הַפִּילֹסוֹפִיָּא שֶׁמִּטְמָא חֲכָמַת הַקְּבֵלָה אֶלְקִית וְכַשְׁמֻצָּאוּ שֶׁמֶן טְהוֹר בַּחוּתָמוֹ שֶׁל כַּהֲ"ג כַּמִּשְׁוֹת שֶׁהִי' נֶס בְּתוֹסַפַּת הָאָרֶת הַחֲכָמָה דְקָדוּשָׁה בַּחִי' מִשָּׁה, וְזֶהוּ שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאֲבוֹתֵינוּ פִי' הַנֶּס הוּא הַהֲגַבְהָה וְהַהֲתַנְשְׂאוֹת מִהַנְמוֹךְ לַגְבוּהָ מְאֹד נִעְלָה כְּמוֹ הַנֶּס²¹ עַל הַהָרִים²² שֶׁהֵם הָאֲבוֹת²³, כַּשֶּׁנִּמְשְׁכוּ מִמֶּנּוּ תוֹסַפַּת הָאָרֶת לַחֲכָמָה שֶׁהוּא הַשְּׁמֶן זֶה שֶׁנִּעְשָׂה נִסִּים לְאֲבוֹת, פִּי' שֶׁהוֹגְבָהוּ הָאֲבוֹת מְאֹד נִעְלָה לְמַעְלָה מִן הַשְּׁכָל, וְלִהְיוֹת כִּי כָל כַּח פּוֹעֵל אֶלְקִי לְמַטָּה מִמֶּשׁ אִ"א כִּי"א שִׁיּוּשְׁפְעוּ עִי' הַמְדוֹת דְאֲצִי' כִּידוּעַ, אֲךָ הַנֶּס דַּחְנוּכָה בִּשְׂרָשׁ שֶׁרָשׁוּ לְמַעְלָה בְּאֲצִי' בַּחֲכִי' דְאֲצִילוֹת לְכַךְ כְּשֶׁהִשְׁפִּיעוּ הַמְדוֹת הַנֶּס שֶׁל הַשְּׁמֶן טְהוֹר בְּזֶה הָעוֹלָם מִמֶּשׁ הוֹגְבָהוּ הַמְדוֹת תַּחֲלָה לְמַעְלָה בְּפִרְצוֹף הַכֶּתֶר, אֲבָל בְּפִסְחָא אִין מְבַרְכִין שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאֲבוֹתֵינוּ לִהְיוֹת כִּי הַנֶּס לְמַעְלָה בְּמְדוֹת עֲצָמוֹת לִהְיוֹת תוֹסַפַּת אֹר הַחֲסֵד עִי' שֶׁם מִ"ה בְּמִילּוֹי אֶלְפִין הָרִי לֹא הוֹגְבָהוּ הַמְדוֹת וְלֹא נִעְשָׂה בֵּהֶם עֲצָמָן עֵינִי הַנֶּס.

וְעַתָּה יוֹבֵן מַה שֶׁבְּפִסְחָא יוֹרֵד הָאֹר בְּגִילּוֹי וּבַחְנוּכָה בַּבַּחִי' אַחֹר בְּאַחֹר בְּמִקּוּמָן לִהְיוֹת כִּי בַחְנוּכָה נִעְשׂוּ נִסִּים לְהָאֲבוֹת עֲצָמָן פִּי' שֶׁהוֹגְבָהוּ מְאֹד נִעְלָה בִּימֵים הֵם שְׁכוּלָם אֲרוּכִים דִּהִינּוּ בְּמְדוֹת שֶׁבְּכַתֵּר שֶׁהֵם מִמִּשְׁכִּיכִים הַחֲכָמָה, וְאִ"א לְהַמְשִׁכָה עֲלֵיוֹנָה כְּזוֹ שֶׁתִּהְיֶי' בְּמְדוֹת דְאֲצִי' בְּגִילּוֹי בְּמִקּוּמוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת אַחִיזוֹת הַחִיצוֹנִי, אֲבָל בְּהֶנֶס דְּפִסְחָא שֶׁהִי מְבַחִי' הַמְדוֹת עֲצָמָן וְלִמְטָה הִי' הַנֶּס בְּגִילּוֹי אוֹתִיוֹת צִירוֹפִי הַטְּבַע לְהַפּוֹךְ יָם לִיבְשָׁה מְבַלִּי יִרְאֶה מִהַחִיצוֹנִי, לִהְיוֹת כִּי הַמְדוֹת הֵם הַמְשַׁפִּיעִים חַיּוֹת לְהַחִיצוֹנִים בְּמַדָּה וְקֻצְבָּה.

וְזָהוּ וּזְכַרְתִּי²⁴ אֶת בְּרִיתִי אֲבָרָהֶם לֹא מֵאֲסִתִּים בְּיַמֵּי מְדֵי כּו', דּוֹקָא הִי' לְזַכּוֹר עַל כְּרִיתַת בְּרִית לְאֲבָרָהֶם, אֲבָל בְּגִלּוֹת מְצָרִים לֹא הִי' צָרִיךְ לְזַכּוֹר עַל בְּרִית נִיצְלוֹ בְּזִכּוֹת אֲבָרָהֶם מִמֶּשׁ, כִּי עֵינֵי כְרִיתַת בְּרִית שֶׁל שְׁנֵי אוֹהֲבִים נִאֲמָנִי' אִינוּ עַל הָאֵהָבָה שֶׁכֶּבֶר יֵשׁ בְּלֵב כָּל אֶחָד עַל חֲבִירוֹ שֶׁלְזֶה אִין צָרִיךְ סִימָן וְזָכַר בְּאִיזָה דְבַר, אֲךָ²⁵ עֵיקַר כְּרִיתַת הַבְּרִית הַגֵּם שִׁיחִי' בִּינֵיהֶם דְּבַרֵּי נִרְגָן מִפְּרִידִים הַלְּבָבוֹת עַד

23) הַהָרִים שֶׁהֵם הָאֲבוֹת: רִאֵה ר"ה י"א, א.

24) וּזְכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲבָרָהֶם . . . בְּיַמֵּי מְדֵי:

בַּחֲקוּתֵי כּו, מִבְּ-מַד. רִאֵה מְגִילָה י"א, א.

אֲסִתִּי' בְּתַחֲלָתָה.

25) אֲךָ . . . הַגֵּם שִׁיחִי': בַּכַּתִּי' ב: אֲבָל עֵיקַר

הַבְּרִית הוּא שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח הָאֵהָבָה עַל חֲבִירוֹ וְלֹא תִשְׁתַּנֶּה אֲהַבְתָּם לְעוֹלָם, וְאִמְנָם בְּמַה תִּשְׁתַּנֶּה שְׁצָרִיךְ לִהְיוֹת כְּרִיתוֹת בְּרִית, אֲךָ עֵיקַר הַדְּבַר שֶׁאֵף כְּשִׁיחִי'.

18) וּדְתֵיהֶם שׁוֹנוֹת: אֲסִתֵּר ג, ח.

19) לְהַשְׁכִּיחֵם תּוֹרַתִּיךָ: נוֹסַח, וְעַל הַנִּסִּים"

דַּחְנוּכָה.

20) שְׁטַמְאֻ כָּל הַשְּׁמַנִּי שֶׁבַהִיכַל: שֶׁבַת כֹּא,

ב.

21) הַנֶּס עַל הַהָרִים: יִשְׁעִי' ל, יז. וְרִאֵה

אוֹהֵי' חְנוּכָה שֶׁם תִּקְנֵט, א.

22) הַהָרִים שֶׁהֵם: בַּכַּתִּי' ב: כּו, וּפְרָצוֹף

הַכֶּתֶר לִהְיוֹתוֹ מְאֹד נִעְלָה עַל הַהָרִים.

שיחפצו לעשות מלחמה זה בזה, יעמידם חק הברית שלא יחלקו הלבבות²⁶ ולא ילחמו זה בזה²⁷. ובוה יובן ענין כריתת ברית לאברהם²⁸ שהי"ו²⁹ בחי' מרכבה לשם, אבל בחנוכה שנעשה נס לאור חסד דאצי' שהוגבה למעלה מאור החכמה דאצילות הוצרך לזכור ענין הברית שכרת עם אברהם אוהבו לבל ישכח עליו אף אם יפרדו בריחוק מופלג זה מזה יעמידם חק הברית, כמ"ש אשר³⁰ נשבע לאבותיך כאדם הקושר עצמו בשבועה כי כמו ענין הברית שנשאר רשימו מאהבת א' בתוך חבריו³¹ כן עד"מ למעלה רשימו מאהבת אברהם יש בהימים שבפרצוף כתר הנק' ימים ההם וימי קדם וגם רשימו מימים ההם באהבת אברהם ע"י הברית שכרת עד שלא יוכל למאוס בהם בימי מדי³², אבל בגלות מצרים לא הפליגו הריחוק, ועדיין מהות אהבתם כמו שהיתה בגילוי ע"כ אין מברכים שעשה נסים לאבותינו ולא נאמר על אותו הזמן וזכרתי את בריתי.

וענין והארץ³³ אזכור הוא ענין בזמן הזה שמזכירין אחר בימים ההם שלהיות עכ"ז שעלו המדות במדות דכתר הרי הוצרכו לעשות הנס בגילוי בזמן ומקום, וזהו והארץ אזכור כי תצטרך מדת מל' גם הוא לזיכרון ומכל שכן וקי"ו של זיכרון המדות, וזהו ופורקו³⁴ כהיום הזה פי' יום הזה הוא מ"ש שלע"ל³⁵ כל אחד מראה באצבעו כו', והיינו שיתעלה יום³⁶ שכולו ארוך הנק' יום הזה זה אלי, ופורקן דחנוכה שהי' על הדת הי' כפורקן של יום הזה ממש, פי' שהי' הנס בימים דכתר שימשיכו תוספת הארה בחכמה דאצי' שזהו ענין חותמו של כהן גדול, כי כה"ג³⁷ הוא חסד דאריך אנפין אהבה רבה שלמעלה מן השכל ובחותמו נשאר מטומאת הקליפות, והיינו ענין הפורקן כהיום הזה.

ועתה צריך להבין עיקר ענין הדלקת נר חנוכה, הנה במצות נר חנוכה הוא השמן והאור, ותחלה צריך להבין ענין השמן, בהיות כי ידוע

חבירו בלבבו ע"י אותו הדבר שכורת' בו כו'.
 (32) מדי: בכת"י ב: מדי דוקא שאז הוגבהו אורות דאצי' בהמציל עצמו הנק' ימים ההם ויכולים לשכוח על אהבת אברהם.
 (33) והארץ אזכור: בחוקתי שם.
 (34) ופורקן כהיום הזה: נוסח, "ועל הנסים" דחנוכה.
 (35) שלע"ל כל אחד מראה באצבעו: תענית בסופו.
 (36) יום שכולו ארוך: ראה קידושין לט, ב. וש"נ.
 (37) כה"ג הוא חסד דא"א: ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאוניא ע' קעב. סיודר עם דא"ח שער הסוכות רסח, סע"ב. לקוית' דרושים ליוהכ"פ עא, א. ועוד.

(26) הלבבות ולא: בכת"י ב: זמ"ז בשום דברי נרגן כו'.
 (27) בזה, ובוה: בכת"י ב: בזה וכן דרך המלכים כשעושים שלום ואהבה שמפני היראה פן תנתק האהבה ברוב הזמן עד שירצו ללחום זע"ז כו' אזי יכרתו ברית פי' שיעשו חק קבוע ולא יעבור שלא ילחמו לעולם כו', ועד"ז.
 (28) לאברהם: בכת"י ב: שהי' בחי' מרכבה לאצי' שבהיותו בחי' מרכבה ממש זכותו הגין על בניו פי' אור החסד דאצי'.
 (29) לאברהם שהי' בחי' מרכבה: ראה ב"ר פמ"ז, י. פפ"ב, ו.
 (30) אשר נשבע לאבותיך: בא יג, ה.
 (31) חבירו: בכת"י ב: וכן רשימו מאהבת

מעניין³⁸ ניסוך המים בחג כל ז' על המזבח הוא השאיבה מכד החכמה מים עליונים לברר בחי' גבורות רשפי אש המזבח עילאה דמל' דאצי', עד"מ מהבל יסוד האש הלב שבעבודת ה' כשמתגברת יפול משכלו והשגתו, אמנם כשיגביר החכמה והעמקת השגה ויבא לבחי' ביטול מציאותו אזי תקרר ההתלהבות ויומתקו הגבורות קשות שבה כמבואר במ"א, והנה חנוכת המזבח שעשה משה הי' במדריגה יותר גבוה שהרי משח את המזבח בשמן המשחה, וידוע שהשמן גבוה מן המים כמו שנראה בגשמיות שהשמן³⁹ צף ע"פ המים אף שיהי' השמן תחלה למטה יעלה למעלה על המים, כמו"כ השמן העליון הוא הצף ע"פ המים העליונים, והענין כי כח המשכיל הוא למעלה מן השכל הגלוי הגבה מאד נעלה במדריגה שהרי אין ערך לגילוי עם ההעלם⁴⁰ כמו עשב הגשמי לגבי כח המצמיח כן גילוי השכל והסברא לגבי כח המשכיל המצמיח ומוציא מן ההעלם שכל זה, ואמנם כמו שבעשב ידוע שהמרירות או המתיקות הגשמיות שבו כדוגמת ממש הוא בכח המצמיח מרירות או מתיקות רוחני שאל"כ לא הי' מציאות הטעם זה דוקא בעשב, כן עד"ז יובן שהשכל הגלוי אף שהוא גשמי לערך דקות שלמעלה מן השכלי' בהעלם והוא הנק' ח"ס פ'י שכל נעלם, ואע"פ שהכתר אינו ממהות שכל כידוע, עכ"ז מה שיש בכחו להוציא שכל הגלוי יקרא בשם חכמה כדוגמא השכל הגדול ממנו אלא שהוא סתום ונעלם בהעלם הכתר עצמו ונק' חכמה שבכתר, ויובן זה עד"מ מהעלם החי שבמדבר שהוא בתכלית הדקות כלול בהשכל והיו לאחדים עמו, והנה השכל הגלוי במוח נקרא בשם מים ע"ש שהורד כבר מן ההעלם לגילוי גמור כמים⁴¹ גשמיים שטבעם לירד ממקום גבוה מטה מטה, אבל אותה חכמה הנעלמה שהוא בכח המשכיל ומוציא שכל זה לגילוי נק' בשם שמן ע"ש שהוא נמשך כשמן מן ההעלם לגילוי והוא צף לעולם ע"פ המים כי הוא מקורו.

ועפ"י' יובן למעלה בענין חנוכת המזבח⁴² דמשה שהי' בשמן המשחה מהות כח החכמה שהוא בחי' ביטול בתכלית הגבה מאד נעלה מענין שאיבת כד החכמה הגלוי דאצי' בז' ימי החג, ועם היות כי ידוע שפנימית⁴³ אבא הוא פנימי'

השכל, מאחר שהוציאו מן ההעלם אל הגילוי והיינו בחי' שכל שיש בלמעלה מן השכל בהעלם.

(42) כמים . . . לירד ממקום גבוה: ראה

תענית ז, א.

(43) המזבח דמשה שהי' בשמן המשחה: צו ח, י"א. וראה תשא ל, כה"כח. פקודי מ, ט"י. נשא ז, פד. שם פח.

(44) שפנימית אבא הוא פנימי ע"י: ראה

לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ. הערה בסה"מ ה"ש"ת ע' 49 ואילך.

(38) מענין ניסוך המים בחג . . . כמבואר במ"א: ראה ד"ה להבין ענין ניסוך המים בחג במאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' מז ואילך. ועוד.

(39) שהשמן צף ע"פ המים: ראה טבול יום פ"ב מ"ה. שבת ה, ב. וש"נ. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"ח ה"ג (שמן שצף ע"ג יין). רמב"ם הל' שבת פ"ג ה"ד (שמן צף על פני המים).

(40) ההעלם: בכת"י ב: ההעלם מקורו.

(41) השכל בהעלם: בכת"י ב: השכל כו' אבל עכ"ז כדוגמתו ממש יש בלמעלה מן

ע"י שבכח המשכיל יהי הארת התענוג העצמי מבחי' יחידה לכך הי' בשמן שמשח בשמים⁴⁵ ראש פי' הריח דראש העליון והוא מבחי' חוטמא דא"א ובזאת נמתקו גבורות דמזבח עילאה, וח' ימים משחו בשמן המשחה של בשמים ראש להיות כי סיבת יציאת ההעלם לידי גילוי⁴⁶, וזה ענין הח' ימי המילואי' פי' ז' ימים עילאין דע"י בחי' הבושם שהשמן שנק' ימי המילואים עד שנמשך ע"פ המדות אלו כח החכמה לגילוי במל', ולכך נק' שמן הזה גם קודם המשחו ע"ג המזבח בשם שמן המשחה ע"ש המשכת התענוג לח"ס שאינו בלשון המשכה וירידה כ"א בלשון משיחה, וגם אח"כ במזבח הי' דוקא בדרך משיחה שהוא בחי' קול⁴⁷ דממה דקה, אבל בזמן הגלות שבימי מרדכי ואסתר וכן בזמן בית שני בחנוכה אע"פ שהי' הנס בהמשכת החכמה הנק' שמן טהור, לא הי' ביכולת להמשיך ע"י בחי' שמן המשחה שעשה משה כ"א הדלקת המנורה שהי' בשמן ואור, וענין האור שבשמן הוא ג"כ ענין הבשמים ראש שבשמן, אלא ששם הוא מבחי' חוטמא והאור הוא מבחי' הארת פנים דא"א הנק' שעשועי' כמ"ש יאר⁴⁸ ה' פניו והוא ב"פ ש"ע נהורין שבתרין תפוחין.

וביאור הדבר דהנה כתיב חכמת⁴⁹ אדם תאיר פניו, כמו⁵⁰ ר' אבוהו שהאירו פניו מחמת שראה תוספתא חדתא, כי מבואר למעלה שהשכל הנעלם שבכתר מוציא לידי גילוי השכל המושג, ואמנם מטבע העולם שלא יבא לידי גילוי כלל, שאל"כ לא הי' נק' העלם, והרי כשאדם מייגע כח שכלו להשיג השגה סברא גלויה שידוע שעומק המושג שלעולם א"א לו להשיג הוא הנק' שכל הנעלם על שם העלמו והסתרו שא"א לו לבוא לידי גילוי בשום אדם ונק' שכל מופלא בדברי הגאונים כמ"ש יבפרדס, וא"כ כשלפעמים ע"י יגיעה ישיג האדם איזה שכל מחמת השכל מופלא ונעלם שהוציאו לגילוי זהו אינו ממהות השכל הנעלם כלל שהרי הוא הפוכו מאחר שנתגלה, וא"כ צריך לומר שיש בשכל מופלא ב' הפכים, א' שלא יתגלה כלל, הב' שיתגלה מהעלמו, והנה שיהי' מתהפך מהיפוך אל היפוך צ"ל דבר הגבוה ממנו שיהפך השכל מופלא להיות יוצא מהעלמו, והיינו האור שהוא נמשך בכתר דא"א ובחכ' דא"א, ובחכמה שבו פי' כתר דא"א היינו מהות עצמיות המופלא והנעלם שא"א לו להתגלות, כי כל כתר הוא מהות העצם והחכ' שבו הוא המתגלה, ונק' ח"ס פי' העלם הגילוי, ושיהי' מחבר מב' הפכים אלו מכתר וח"ס הוא מפרצוף הנעלה משניהם שהוא הארת אור עתיקא שבוקע השכל מופלא הנק' כתר וממשיכו לחכמה שבו, והיינו הארת⁵² פניו בעת שיוצא העלם החכמה לגילוי כמו ר' אבהו

50) כמו ר' אבוהו: ראה ירושלמי שבת

פי"ח, ה"א. ועוד.

51) כמ"ש בפרדס: שער ג' פ"ג. וראה

בהמ"מ לת"ח לך פ, א. הערה 8. מאמרי

אדהאמ"צ בראשית ע' ח. אמרי בינה צ, ב.

52) הארת פניו בעת שיוצא העלם החכמה

לגילוי: באוה"ת חנוכה שם (תקסב, ב) מעיר

45) בשמים ראש: תשא ל, כג.

46) גילוי: בכת"י ב: גילוי החכ' א"א כ"א

ע"י בחי' יחידה שהוא התענוג המוציא את

ההעלם לגילוי כו'.

47) קול דממה דקה: מלכים-א יט, יב.

48) יאר ה' פניו: נשא ז, כה.

49) חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א.

כשהשיג תוספתא חדתא דוקא שבאת מהעולם לגילוי שאינו אלא ע"י האור דבחי' תענוג עצמי, ולכך האירו פניו בבחי' עונג מופלא, ואע"פ שידוע שעונג זה כבר מתגשם בחכמה הגלויה, אבל אותה ההארה גשמי' שבפניו ממש שרש שרשה הוא מחמת הארת התענוג העצמי בחי' יחידה בהשכל המופלא, וזהו חכמת אדם תאיר פניו, פי' 53 עיקר השרש של הארה זו היא באור העצמי של בחי' יחידה, ועפ"י יובן למעלה באדם קדמאה שחכמת אדם זה תאיר פניו והיינו יאר ה' פניו כו', דהיינו מבחי' שעשועי⁵⁴ המלך בעצמותו, פי' אור התענוג העליון הנק' שעשוע כמ"ש במ"א משם נמשך ב' 55 פעמים ש"ע נהורין בח"ס דא"א עד שיאירו פניו ממש גם אליך פי' אל מל' דאצי' שהוא בחי' ראש לשועלים.

ובכ"ז יובן ענין הדלקת נר חנוכה, כי האור שבשמן הוא המכלה השמן וא"כ הוא גבוה ממנו, ובהיות ג"כ כי לא ידלק השמן לבדו כלל ויהי' חשך ולא אור כ"א כאשר יאיר האור בו ובאמצעות שהיית⁵⁶ זמן קיום האור שהשמן הוא נמשך מהעולם והאור טבעו להסתלק, והיינו מבחי' ההעלם בעצמו לכן מסיבת אמצעות ב' הפכים יהי' סיבת ההדלקה, כן יובן למעלה שלפי שהארת התענוג הנק' שעשועי' יש בו מב' הפכים של הכתר וחכמה שהוא בחי' אר"ח כידוע, לכך יעשה היציאה של ההעלם לגילוי שיש בו ג"כ ב' הפכים שהרי לעולם השמן צף ע"פ המים מלמעלה, פי' אף העלם הגילוי אינו בא לידי גילוי כולו, והנה להיות כי המל' הוא בתכלית החשך כשמסתרת בבי"ע להחיות רוח שפלים לכך צריכה להארת היותר נעלה במדרגה כמ"ש במ"א שעיקר כל הארת המקיפין הוא דוקא במל' להיותה ראש לשועלים כמשל התינוק שצריך שמירה ביותר מפני פחיתות ערכו, וגם ידוע⁵⁷ שכל דבר הגבוה מאד נעלה לא יוכר כ"א בהיותה נמוך דוקא, ע"כ הוא ענין הדלקת נר חנוכה להאיר המל' בהארת פנים דא"א בבחי' אור ושמן דוקא.

וזהו⁵⁸ שאין בחנוכה אלא הלל והודאה לבד, להיות כי מפני שהאור הוא מאד נעלה מן השגה וחכמה ע"כ א"א להגיע אליו בשום העלאת מ"ן של או"ר

ש"ע נהורין כו'.
 (56) שהיית זמן: בכת"י ב: שהיית שמן כליון השמן באור השלהבת מזה יהי' סיבת זמן.
 (57) ידוע שכל דבר הגבוה: ראה בהנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז (קה"ת תשמ"א) בערכו. ובארוכה שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ב. שם פל"ב ואילך (סה, א ואילך). ובכ"מ.
 (58) וזהו שאין בחנוכה אלא הלל והודאה: שבת כא, ב שם. ביאור על ענין זה במאמר כאן, נמצא בתורת מנחם – התוועדויות חכ"ז ע' 257 ואילך).

על לשון ההנחה כאן: לפענ"ד אינו כן אלא ההעלם עצמו הוא ח"ס שנק' שכל הנעלם, והגילוי ממנו הוא כענין אבא יונק ממזלא, או כענין הארת פנים, ומי הוא הממשיך הח"ס לידי גילוי זהו בחי' שעשועים העליונים שהוא מבחי' עתיק כו'.
 (53) פי' עיקר: בכת"י ב: פי' כח המשכיל שלו תאיר פניו הגשמי' בלחיים כו' אבל עיקר.
 (54) שעשועי' המלך בעצמותו: ראה עמק המלך שער זה. וראה לקו"ת במדבר יח, א. שה"ש כז, סע"א.
 (55) פעמים ש"ע נהורין: ראה אוה"ת חנוכה שם תקסב, ב: והו"ע שעשועים ב"פ

מאמר ברוך שעשה נסים

כו' כ"א בבחי' הודאה במוח בלבד להודות ולהלל, כמשל מלך גדול שאין העני יכול להגיע בשום אהבה וקירוב כי אין לו ערך אליו, אבל בשבח הודאה יכול להגיע אליו שאין שם קירוב כלל כ"א מרחוק כו'. וזהו שנאמר וזכרתי את בריתי יעקב שאין זכות אהבת אברהם ממש מגעת כלל לבחי' אורי⁶¹ פני מלך חיים שהרי הוא למעלה רק בזכירות כריתת ברית לבד שהוא מחמת הרשימו שנשאר למעלה מאהבת אברהם.

והנה לתוספת ביאור ענין ההפרש בין שבת ויו"ט לחנוכה ופורים, יובן ע"פ משל ב' בני אדם א' עומד למעלה בגג גבוה והשני עומד למטה בארץ ושיתחברו עליון עם התחתון יש ב' דרכים, הא' שיתעלה התחתון למעלה או שישפיל העליון לירד למטה לארץ, והכל ענין א' במהות החיבור והדיבוק שלהם רק ההפרש⁶² במקום מי ירום ומי ישפל, כמו"כ שבת ויו"ט הוא עליות העולמות למעלה, עד"מ בעבודת ה' כשהאדם ברשפי אש התלהבות הלב הנה יהפוך כל טבעית דמו ונפשו לה' לבדו ויתהפכו מדותיו הרעים ונעשה החיצוני פנימי, והיינו מפני גילוי הגדול של התפעלות שכלו ולבבו ביגיעת הנפש באברים עד שמתהפך דמו ובשרו הטבעי, אמנם כשמתפעל בשכלו לבד ומעלה התפעלות הלב שתהי' בחשאי במוחו לבד ולא בגילוי הרעש היינו שעולה פנימי' הלב להיכל חו"ב, אזי אין טבעית דמו ובשרו מתהפכי' כלל רק נשארים במהותם כמו שהי' ממש, ובזאת יש גרעון בעבודה זו מעבודת הלב שבגילוי, אבל מצד עליי' הפנימי' הלב בזאת יש יתרון מעלת עליי' זו מעליי' המדות בהיפוך החיצוניות עמם שהרי בהתגלות הלב ברשפי אש הגלוי הוא במקומו ומעמדן בהבל הלב, אבל כשעולה פנימי' הלב במוח עליי' זו במקום גבוה ביותר⁶³ כמשל עליי' של התחתון לגג, שאע"פ במהות החיבור לא יש יתרון, אבל מ"מ היחוד והחיבור במקום גבוה ונעלם מעין הוראה, ועד"ו יובן ההפרש בין שבת ליו"ט לחנוכה ופורים, בהיות כי ידוע של"ט מלאכות הם מהארת ו' ימי המעשה של מדת מל' כח הפועל בנפעל כמו שמבואר למעלה בהיפוך טבעיות הנפש בעוצם התלהבות, והיינו ממה שאכל ושתה וממוג מדותיו הטבעי' מקליפת נוגה מתהפכי', והיינו הבירורים מל"ט מלאכות ברגלי⁶⁴ יורדות כו', כמו"כ למעלה בכל שבת ויו"ט מה שהדם⁶⁵ הוא הנפש של בחי' מדת מל' שמסתרת בבי"ע להיות כח הפועל בנפעל בבחי' חיצוניות ואחוריים דאחוריים, ועיי' שם ב"ן המברר מתהפכי' להיות בבחי' פנימי' של האורות דאצי' שהם המדות, והיינו ענין עליות העולמות שבכל שבת ויו"ט, פ"י עליות החיצוניות להתהפך לפנימי' שזהו ענין הבירורים מעבודת החול, ואמנם

59) אור פני מלך חיים: ע"פ משלי טז, טו.
 60) ההפרש במקום מי ירום ומי ישפל
 כמו"כ: בכת"י ב: שנשאר ההפרש שבעלות התחתון לעליון יהי' מקום החיבור ודיבוק בגג ובירידת העליון לארץ יהי' בארץ החיבור והדיבוק, כמו"כ.
 61) ביותר כמשל: בכת"י ב: ביותר ואע"פ שאין יתרון במהות ענין ההתלהבות כו' אבל מ"מ היא במקום הגבוה כו' כמשל.
 62) ברגלי' יורדות: משלי ה, ה. ראה זח"א רכא, ב.
 63) שהדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

מאמר ברוך שעשה נסים

יא

עליי הפנימי' הוא במקומן לבד, אבל בזאת יתרון מעלת עליות' שבת ויו"ט שהרע נהפך לטוב ע"כ אסור בעשיית מלאכה, ובחנוכה ופורים הם נשארים במהותם ולא נתבררו כלל ע"כ מותר בעשיית מלאכה.

אך הנה יש עוד יתרון מעלה לחנוכה ופורים על מעלת שבת ויו"ט, בהיות כי מבואר במשל הנ"ל שע"י העלאת פנימי' הלב במוחו לא תתהפך החיצוני' כלל, אבל הרי אנו רואים שלאחר התפלה יוכל לעשות מצות או ללמוד תורה ע"י התפעלות שכלי' שהי' לו בתפלה שלו ית' אתה הביטול והעבודה לשמור מצותיו, ואע"פ שהי' במוח רק בבחי' הודאה לבד יוכל להיות סור מרע ועשה טוב כל היום ע"י, אבל ע"י רשפי אש התלהבות לאחר התפלה שיפול מהתלהבות יהי' קשה לו לעורר לבבו לעשות מצות או ללמוד, והטעם הוא מפני שגם בשעת התפלה יש יתרון מעלה להעובד בשכלו מעובד בגילוי הלב, בהיות שכל היותר גבוה יכול להשפיל עצמו ביותר כידוע, ע"כ ע"י התפעלות שכליות יכול להשפיל עצמו ביותר כידוע ע"כ ע"י התפעלות שכליות יכול הוא להשפיל עצמו בבחי' העשי' לבד לשמור ולעשות, אבל ברשפי אש התלהבות להיותו אינו גבוה כ"כ הרי לא יוכל ללמוד בעת ההיא ואם ילמוד יפול מן ההתלהבות, ועד"ז יובן ג"כ למעלה שבזאת יתרון מעלה מה שהיחוד של הזו"נ בהיכל או"א משהוא במקומן במה שיוכלו להשפיל במדריגות הנמוכות יותר כמשל שני בני אדם הנ"ל, שבהיות יחודם במקום הנעלה מעין הרואה לא תשלוט עין הרע באהבתם⁶⁵, אבל בהיות יחודם והתקשרות אהבתם בגילוי יוכל העין של השונא הרע לשלוט ולפגום אהבתם, כמו"כ יובן למעלה שיכול יחודים עליונים של נסים דחנוכה ופורים להתלבש אפילו בבחי' לבושים דחול שהם מל"ט מלאכות וכן בחנוכה בענין הדלקת הנר בלילה דוקא כמש"ל, והיינו מפני שנעשה היחוד במקום גבוה, ורק בזאת מדריגתם נמוכה שלא יתהפך החיצוני' כלל ולא יתכן לקרות בשם עליות העולמות כמו בשבת ויו"ט.

יש יתרון ומעלה לעליית העולמות בשבת.
65) באהבתם: בכת"י ג: באהבתם לא נתגלה.

64) עליות שבת: בכת"י ב: עליית האורות
בחנוכה ופורים שעולים זו"נ להיכל או"א
להיות שם היחוד והדיבוק כנ"ל אמנם בזאת

הוספה א

ראשי פרקים מאת כ"ק אדמו"ר האמצעי

לאבותינו פסח כל מלאכה, ושמי ה', להשכיחם ודתייהם, ומותר במלאכה, נסים לאבות, וזכרתי ברית, בהודאה עקב כו', לא מאסתים כו' והארץ אזכור, בזמן חש', ע"י ימים ההם, כיום הזה זאת וזה, כמו ניסוך המים שמן שצף, חנוכת המזבח ח' ימים.

ראשי פרקים: נעתק מכת"י מעתיק 2026 (שנה, א) – רשימות ור"פ על ארבעים מאמרים בערך (מתחילת שנת תקס"ב עד פ' וישלח תקס"ג). והם כנראה מה שרשם כ"ק אדמו"ר האמצעי לזכרון לעצמו לפני רשימתו את המאמרים. וראה עוד על ר"פ אלו ברשימת המאמרים של שנת תקס"ב ב„כרם חב"ד" ח"ד ע' 369. עוד רשימות מסוג זה נדפסו במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תתקעט ואילך, וע' בציונים והערות שם.

הוספה ג

ליקוט שיחות ורשימות רבותינו נשיאינו

- אודות מאמר זה -

- א -

בהתפעלות גדולה, ביז - ווי דער זיידע האָט געזאָגט - אַז זיי האָבן ניט געקענט דאָוונען אין שטאָט, זיי פלעגן גיין מחוץ לעיר און תולה זיין את עצמם בין שמים וארץ און דאָוונען. מיט וואָס הענגט מען זיך דאָס אויף? נו . . .

התפעלות הלב דאַרף זיין בלי רעש ובלי קול המולה, משל לעצים יבשים, אַז זיי ברענען ווערט פון זיי וואָרעם, אָבער עצים לחים אַז זיי ברענען רויכערט זיך און עס רעש'ט זיך אָבער עס בלייבט פון זיי מער ניט אַ טשאַד, מ'קען זיך ניט אַז'דעם אָנוואָרעמען.

(ספר השיחות תרפ"ח ע' 9)

דער זיידע! האָט אַמאָל געהערט אַ חסידות פון עלטער זיידן הצ"צ נ"ע - דער צ"צ פלעגט זאָגן חסידות פאַר די קינדער לבד מה שאמר דא"ח לפני החסידים -

האָט ער (הצ"צ) געזאָגט אַ חסידות פאַר דעם זיידן - דעם רבי'נס אַ מאמר אות באות - דער מאמר הויבט זיך אָן ברוך שעשה נסים המשך להמאמר בכ"ה בכסלו, ומשפיל שם מאד התפעלות הלב.

נאָר עס איז פאַראַן אַ הנחה פון זיידן³ מיט הגהות⁴, ושם בהגהה זאָגט ער אַז דאָס איז געווען אַ הוראת שעה, ווייל די עבודה זייערע איז געווען

(4) נדפס (בשינויים) באוה"ת בראשית ח"ה תתקנז, ב ואילך.
(5) אדי פחמים.

(1) כ"ק אדמו"ר מהר"ש.
(2) כ"ק אדמו"ר הזקן.
(3) בוך 722 צא, א ואילך. [ההגהה דלקמן נדפסה לעיל הוספה ב].

- ב -

איבער געזאָגט די חסידות וואָס ער האָט געהערט פון זיין רבינו הגדול, ווען ער איז געווען עטלעכע חדשים נאָך בר מצוה דעם דרוש בכ"ה בכסלו² משנת תקס"ג.

(2) הכוונה לדרוש ברוך שעשה נסים, שהוא המשך להמאמר בכ"ה בכסלו - ראה שיחות דלקמן.

דער זיידע הוד כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע דערציילט אַ מעשהי וועלכע ער האָט געהערט פון זיין הייליגען פאָטער, דער זיידע דער רבי צמח צדק, נאָכדעם ווי ער האָט פאַר אים

(1) ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מהר"ש, לעיל הוספה ב.

ויתר מזה התפעלתי כי גם בחינה ומדרי' כזו לחסרון נחשבת בתורת החסידות.

ובאחד הימים אשר זכיתי ללכת עם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בעת טיולו (כי אז היינו בנאות דשא) צוה לי לחזור לפניו אחד המאמרים שבספר ההוא ובגמרי לחזור הואיל לבאר לי איזה ענינים מהמאמר ההוא.

אנכי לא יכולתי להתאפק והתחלתי לדבר אודות המעשה הכתובה אחרי המאמר בכ"ה בכסלו הנ"ל על אודות החסידים בעלי הלב, וראיתי כי כללות ענין זה עשה רושם חזק על הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע וכחצי שעה הלך שקוע במחשבותיו ולא דבר מאומה – חזות מראה פני קדש, בשנה ההיא נצב כמו חי לנגד עיני ויחנני השי"ת אשר כל ימי חיי לא אשכח אף תנועה אחת שראיתי את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ודברי קדשו הן בעניני דא"ח והן בעניני תורה הנגלית, הן בעניני עבודה והן בעניני הכלל ומילי דעלמא אשר זכיתי במשך כארבעים שנה – ואח"כ הביט על השעון ואמר כי בפעם השני' אי"ה נדבר בזה.

איזה ימים מפני סבות שונות לא הלך לטייל, ובפעם הראשון שהלכנו צוה עלי לחזור המאמר בכ"ה בכסלו הנ"ל, ובגמרי הואיל לבאר לי איזה ענינים מהמאמר ההיא, ואח"כ דבר אודות המעשה הנ"ל.

בפעם ההוא הואיל לבאר ענין עבודת המוחין, בסגנון הנ"ל מאורי אור, וענין עבודת הלב, ויספר לי כי כ"ק אביו הוד כ"ק אאמו"ר מוהר"ש סיפר לו אשר הוא כתב את המעשה בסוף הנחת דרוש

אין דעם מאמר הויבט דער רבי התפעלות המוחין און וואַרפט התפעלות המדות, ער זאָגט דאָרטן אַז העבודה האמיתית איז עבודת המוח, און דער עיקר העבודה איז אַז מען זאָל זיין אַ מאיר אור, פועל זיין בזולתו. און התפעלות המדות בלבד, הגם שהיא ג"כ מדרי', אבל אין זה כלל בערך הבחינה והמדרי' דעבודת המוח.

האָט דער זיידע דער רבי צמח צדק דערציילט דעם זיידן, אַז אין יענער צייט – בשנת תקס"ג – זיינען אויפגעוואקסן אַ חבורה יונגע חסידים גרויסע בעלי כשרונות, לומדים מופלגים, מיט ברענענדיגע הערצער, און אויך עלטערע חסידים וואָס עבודתם בתפלה איז געווען מבהיל, און דער זיידע שרייבט ולא היו יכולים להתפלל בעיר, והיו הולכים מחוץ לעיר בשדות וביערים, והיו תולים עצמם בתפלתם בין השמים לארץ.

בקיץ תרנ"ט, כשנולדה בתנו הבכירה מ' חנה תחי', האָט מיר דער טאַטע געשיינקט אַ מתנה דעם ספר כתבים וואָס דאָרט איז דער דרוש בכ"ה בכסלו הנ"ל בכ"ק של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, עם הספור הנ"ל שכותב הוד כ"ק כפי ששמע מכ"ק אביו הוד כ"ק אדמו"ר הצ"צ כנ"ל.

בלמדי את הדרוש הנ"ל כמה פעמים וידעתי אותו היטב באופן שיכולתי לחזור אותו ע"פ בשפה ברורה (כי כן נצטויתי אשר כל המאמרים שבהספר ההוא אהי' בקי בהם) ובקראי את רשימת המעשה נתפעלתי במאד, על עוצם מעלתם של החסידים ההם שלא יכלו להתפלל בעיר, והיו מוכרחים להתבודד,

אלקות. האָט דער טאַטע געפרעגט, און וואָס איז געווען מיט משה'ן. האָט דער זיידע געענטפערט, משה האָט געהאַט קאַלטע בראַנד, עס האָט געברענגט און געקאַכט אָבער אַלץ קאַלט (והיו עוד הרבה דברים בזה).

איצטער המשיר כ"ק אאזמ"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע דבריו הקדושים אַז מיר האָבען זוכה געווען צו חסידות וואָס דורך מס"נ, איז בעזוה"י קען מען צו קומען צו די העכסטע מדריגות פון עבודת המוחין בכח עצמו.

(פּר השיחות תרצ"א ע' 249)

הנ"ל, בקיצור, וכ"ק אביו הוד כ"ק אדמ"ר צ"צ ביאר לו מהות כשרונותיהם של האברכים, תלמידי כ"ק זקנו רבינו הגדול, והפלות עבודתם. ואמר בזה"ל נאָר די התפעלות באתגליא איז איבעריג. האָט דער טאַטע (כן סיפר לי הוד כ"ק אאמ"ר) געפרעגט ביין זיידען, ווי דען דאַרף זיין. האָט דער זיידע געענטפערט, עס דאַרף זיין ע"ד ווי משה רבינו ביי קרי"ס, בעת קרי"ס ראו כל ישראל אלקות במוחש בגילוי ממש און זיינען געווען אַרויס פון גדר כלים לגמרי, מצד די התפעלות הגדולה על

חוב'ט ע' 10.
4) להבה.

3) ראה גם אגרות-קודש ח"א ע' תקנט.
הועתק ברשימות כ"ק אדמ"ר – ילקוט –

- ג -

שיחתו י"ט כסלו תרצ"ג

עמהם ועמדו – בהצלת כ"ק רבינו הגדול והצלת תורת הבעש"ט נ"ע.

דער מאמר „ברוך שעשה נסים" איז בהמשך צו דעם מאמר בכ"ה בכסלו, וואָס כ"ק רבינו הגדול האָט געזאָגט בחנוכה תקנ"ט בוויטעבסק בנסיעתו חזרה מפּעטרבורג.

– דעם מאמר – „בכ"ה בכסלו" – האָט דער רבי נאָך אַ מאָהל געזאָגט לכ"ק אאזמ"ר הרה"ק צ"צ בשנת תקס"ג, וישנו בהנחה כפי ששמעו. ומאמר זה עצמו ישנו עם הגהות ארוכות מכ"ק אאזמ"ר הרה"ק צ"צ משנת תקע"א או תקע"ב. ויש בו ט"ו פרקים גדולים עם

ווי עס איז מקובל איז בחג הגאולה י"ט כסלו תק"ס אין ליאָזנאָ נתאספו קיבוץ גדול מאנ"ש והתרבו חסידים ממי שהיו תחלה מן המנגדים. ואמר אז – כ"ק רבינו הגדול – הדרוש „ברוך שעשה נסים לאבותינו" (ויש נוסחא מדוייקת אשר בתחלת אמירתו אמר בזה"ל „ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט ורבינו הרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו") ובמאמר זה משבח עבודת המוחין, משפיל ומבטל הענין דעבודת הלב בהתפעלות, והי' זה רק הוראת שעה לפי שהחסידים עמדו כל השנה בהתלהבות גדולה, ובהתפעלות עצומה, מחסד הגלוי אשר עשה הוי'

2) נדפס בספר אור התורה, לכ"ק אדמ"ר הצ"צ, בדרושי חנוכה (רעח, ב).

1) נדפסה בלקוטי דבורים לקוט ב' אות יא. קונטרס ברוך שעשה נסים תשי"א.

אדמו"ר מוהר"ש הוא על המאמר ברוך שעשה נסים. וזה לשונו הק':

„שמעתי מכ"ק אאמו"ר שי' שאאזמו"ר הזקן נ"ע בג"מ אמר דרוש זה הי' כוונתו להסירם מריבוי התפעלות הלב, ותנועות חיצוניות שהיו נוסעים מהעיר לשדה נגד העיר להתפלל שם בצעקה גדולה, לכן אמר דרוש זה והגביה חב"ד בהתפעלות השכל דוקא, ובאמת זהו הוראת שעה שהי' צריך לכך".

עד כאן לשון הרשימה בהנוגע לענין זה, כי יש שם עוד רשימת דברים הנוגעים במאד בהבנה בעבודה ובהזדרכה. ולכ"ק אאמו"ר הרה"ק בהיותו על יחידות אצלו ביאר לו כי התפעלות שלהם היתה גדולה כ"כ עד שהיו תולין עצמן בין שמים לארץ, און דער רבי מיט די מאמרים האָט זיי גיבראכט אין התיישבות.

קיצורים, ומחזיק יותר על תשעה בוגין בכתב בינוני. אבל בעיקרו כפי שקבלו מכ"ק רבינו הגדול הוא מאמר לא ארוך בערך כחמשה עמודים. אמנם זה העיקר שאלו המאמרים הם מהראשונים אחר פטרבורג. —

וכבר סיפרתי מענין המעשה הכתובה בכת"ק כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע, בסיבת אמירת מאמרים אלו. אך שם מספר בקצרה ולכן יצא עירוב ענינים, ועתה אפרשו.

המאמר בכ"ה בכסלו הוא העתק, והמאמר ברוך שעשה נסים הוא כתי"ק כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש, ורשימת המעשה בכת"ק אאזמו"ר

(3 שיחת י"ב תמוז תרצ"א (קונטרס טו). עיי"ש.

— ד —

הוד כ"ק רבינו הזקן האָט געזאָגט פֿאַר חסידים און האָט מגנה געווען התפעלות הלב און האָט מבאר געווען, אַז דער דרך החב"ד איז התפעלות השכל, וואָס בריינגט צו לערנען, אָבער התפעלות הלב — מיינט מען אַז מען איז יוצא מיט דעם און מען איז ממעט בלימוד.

(ספר השיחות תש"ג ע' 13)

הוד כ"ק רבינו הזקן האָט משבח געווען די עבודה פון התפעלות הלב וואָס קומט דורך עבודת המוח.

אַמאָל האָט מען דעם ענין גערעדט אין אריכות מיט געוויסע דוגמאות פון חילוקי דרגות אין אופני העבודה אויף דעם יסוד המאמר בכ"ה בכסלו, וואָס

— ה —

מאמר: איז אַ הנחה מר"פ רייזעס — ר"פ רייזעס ווען ער איז געווען אין ליאָנאַ

עס איז דאָ אַ מאמר פון מוהר"ש נ"עי המתחיל בכ"ה בכסלו: וואָס דער

(3 המאמר נדפס עם הגהות כ"ק אדמו"ר הצ"צ באוה"ת בראשית כרך ה' תתקנז, ב ואילך. ונמצא בלי ההגהות בבוך 1745 א. א.

(1 בוך 722 צא, א ואילך.
(2 הכוונה לדרוש ברוך שעשה נסים שהוא המשך להמאמר בכ"ה בכסלו.

מאָל זיינען די חסידים אַרויסגעגאַנגען דאַוונען מחוץ לעיר ווייל זיי זיינען געשטאַנען אין אַזאַ התפעלות הלב אַז זיי האָבן ניט געקענט פאַרטראָגען די הגבלה פון דער שטאַט, דעמאָלסט האָט דער אַלטער רבי געזאָגט דער מאמר און האָט מגנה געווען התפעלות הלב און מיט דעם האָט ער משקיט געווען און אָפּגעקילט דעם להבה שלהבת פון התפעלות הלב.

(ספר השיחות תש"ז ע' 74)

ביי אדמו"ר הזקן איז ער געווען דער מניח המאמרים – אין דעם מאמר איז דער אַלטער רבי מגנה התפעלות הלב, אַלע מאָל פלעגט דער אַלטער רבי מגנה זיין (אין די מאמרים) התפעלות המוחין און משבח זיין התפעלות הלב ביו איין

4 הנחותיו נדפסו במאמרי אדמו"ר הזקן – הנחות הר"פ (קה"ת, תשי"ח). וראה ספר השיחות תרצ"ו-חורף הש"ת ע' 128.

– ז –

המאמר הוא* – ביטוי – מאמר אדמו"ר הזקן, אשר אמרו יט כסלו שנת תק"ס. המאמר כמו שהוא לפנינו – באריכות עם ראיות מדרוז"ל בכלל ודרושי דא"ח בפרט, מחולק לפרקים, בתוספת קיצורים – הוא, קרוב לודאי, מאמרו של אדמו"ר הצ"צ. וזוהו שנזכר בו כמה פעמים ספר תורה אור, אבל לא הלקוטי תורה – אף שכמה מדרושי הובאו במאמר זה – מוכח שנאמר, או עכ"פ נכתב, בשנים שבין הדפסת שני ספרים אלו, היינו: תקצ"ז – תר"ח. – בתור הקדמה למאמר זה, בא קטע שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ אודותו –

המאמר נדפס כאן מהספר הוספות לספר דרך אמונה (ברדיטשוב, תרע"ג). ובמפתח שם ציין המו"ל, אשר העתיקו מבוך „כל המשמח“ – (היינו כרך כת"י מאמרי חסידות המתחיל במאמר „כל המשמח“). שלשת הפרקים הראשונים של המאמר ותחלת פ"ד נמצאים תחת ידי בגכת"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש (ראה אודות העתקה זו בשיחה לקמן ע' 3)*, אבל הוא רשמם בקיצור לשון קצת, בלי המ"מ, ובלא הקיצורים*. – ואולי נתוספו הקיצורים רק לאחר זמן, כמו שנהג אדמו"ר הצ"צ בכמה ממאמריו וגם השו"ת שלו.

החנוכה נדפסה רשימה ברוך שעשה נסים – וכנראה שהיא קיצור מדרוש זה. וראה ג"כ בס' פלח הרמון להר"ה מפאריטש דרושי חנוכה בעניני דרוש זה (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע שם).

המאמר הוא . . שלו: מפתח דבר של כ"ק אדמו"ר זי"ע להקונטרס [בשנת תשי"א]. לקמן ע' 3: שיחת י"ט כסלו תרצ"ג (לקוטי דבורים) – נדפס לעיל. ובלא הקיצורים: בסידור מהרי"ד בשער

- 2 -

ב"ה, חנוכה, ה'תשי"א
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לחנוכה**. ויה"ר אשר יאיר בו את כל סביבתו באור תורה ובמאור שבתורה באופן דמוסיף והולך, וכידוע דחנוכה ר"ת ח"נ והלכה כבית הלל, שהוסיף כמה גרים בישראל ע"י הנהגתו.

וכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ הורה לנו גם בזה את הדרך, לכל אחד ואחת מאתנו, כי במשך ימי חייו חיותו בעלמא דין,

הי' הולך ומדליק את הנרות דבני ובנות ישראל, נר הוי' נשמת אדם,

הי' מוסיף והולך בהדלקתו זו מזמן לזמן ומשנה לשנה,

הדלקתו זו היתה על פתח ביתו (אבל) מבחוץ, כדי שהנרות יאירו את השוק, מקום חשך ואפילה כי שקעה החמה,

ומכבר הבטיחו אותנו רז"ל, אשר ברכה שרוי' בהדלקת נרות זו, ובלבד שיעשה אותה האדם בכונה רצוי' כונה פנימית, וכלשונם:

הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאיר וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם.

בברכת חנוכה שיהי' האור מוסיף הולך ואור עד נכון היום, הוא יום הגאולה,

מ. שניאורסאהן

הכ"מ: מיר קומען אומעטום מיט אונזערע ד' אמות. ועיין ברכות י, ב דרז"ל עה"פ כי שם ביתו.

וכלשונם: במדבר רבה פט"ו, וא"ו.

הולך ואור: עיין זח"ב רט"ו, א. לקו"ת שה"ש

ד"ה לסוסי פ"ג. ת"ז תי"ג ד"ה תמינאה.

(* מכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע – אגרות קודש ח"ד ע' צח.

(** ד"ה ברוך שעשה נסים לאדמו"ר ה"צמח צדק". נדפס באוה"ת בראשית ח"ה בתקנו, ב.

פתח ביתו: וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר

לזכות

שלום מרדכי הלוי בן רבקה

לגאולה וחירות אמיתי בכל הפרטים

בקרוב ממש